

**Довідник із прав, обов'язків та алгоритму дій
військовослужбовця у разі
поранення, травми чи
захворювання (Допомога
після поранення)**

КУПИТИ

КОМУ ПОТРИБЕН ЦЕЙ ДОВІДНИК І ЧОМУ?

Довідник розроблено для військовослужбовців Збройних Сил України, які отримали поранення, травми чи захворювання під час військової служби. Якщо ти опинився в такому становищі, він стане твоїм помічником.

Ми проаналізували шлях, який доводиться долати після отримання травми, поранення чи захворювання. Лікування, реабілітація проходження військово-лікарської комісії та медико-соціальної експертної комісії тощо. Все це супроводжується великою кількістю бюрократичних процедур, які ми прагнемо спростити.

У довіднику зібрано корисну інформацію:

КОМУ ПОТРІБЕН ЦЕЙ ДОВІДНИК І ЧОМУ?

Довідник розроблено для військовослужбовців Збройних Сил України, які отримали поранення, травми чи захворювання під час військової служби. Якщо ти опинився в такому становищі, він стане твоїм помічником.

Ми проаналізували шлях, який доводиться долати після отримання травми, поранення чи захворювання. Лікування, реабілітація проходження військово-лікарської комісії та медико-соціальної експертної комісії тощо. Все це супроводжується великою кількістю бюрократичних процедур, які ми прагнемо спростити.

У довіднику зібрано корисну інформацію:

- як отримати направлення на лікування, реабілітацію чи оздоровлення;
- на що важливо звернути увагу під час проходження лікування, військово-лікарської та медико-соціальної експертної комісії;
- які пільги та грошові виплати тобі належать;
- які документи потрібно отримати і до кого за ними звертатись.

На початку довідника ти знайдеш перелік найбільш поширених запитань серед військовослужбовців, які отримали поранення/травму чи захворіли під час виконання службових обов'язків. Ми сформуvalи його на основі опитування, яке провели серед поранених бійців Сухопутних військ, Сил спецоперацій, Сил Територіальної оборони та інших. Список, безперечно, неповний, і його можна доповнювати. Якщо у тебе лишились запитання, будь ласка, телефонуй на номер гарячої лінії:

0 800 500 442

КЛЮЧОВІ ТЕМАТИКИ ДОВІДНИКА

Травма або захворювання	6
Поранення	9
Взаємодія з військовою частиною під час лікування	11
Лікування	12
Довідка про обставини травми	18
Військово-лікарська комісія (ВЛК)	21
Протезування	37
Медико-соціальна експертна комісія (МСЕК)	43
Виплати	48
Посвідчення учасника бойових дій	60
Посвідчення особи з інвалідністю внаслідок війни	65
Відновлення документів	67
Корисні контакти	73
Додатки	76

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

в/ч – військова частина

ВЛК – військово-лікарська комісія

МСЕК – медико-соціальна експертна комісія

ТЦК та СП – територіальний центр комплектування та соціальної підтримки

ВСП – військова служба правопорядку

СЗЧ – самовільне залишення військової частини

ППД – постійний пункт дислокації

УБД – учасник бойових дій

ОГД – одноразова грошова допомога

ТРАВМА АБО ЗАХВОРЮВАННЯ

■ Направлення в заклад охорони здоров'я

Якщо ти отримав(-ла) травму або захворювання під час виконання обов'язків військової служби, твої дії наступні:

1. Усно поінформуй свого безпосереднього командира та медика взводу/роти.
2. Отримай усне направлення (згоду) від безпосереднього командира до медпункту в/ч.
3. У медпункті в/ч пройди медичний огляд. Його має провести фельдшер, лікар або начмед. Після огляду тобі можуть призначити лікування у в/ч або дати направлення на дообстеження чи стаціонарне лікування в закладі охорони здоров'я поза розташуванням в/ч.
4. Якщо тобі призначили лікування.
  - а. Після огляду в медпункті в/ч тебе можуть звільнити від виконання службових обов'язків (максимум на 6 днів)
  - б. Якщо протягом 6 днів стан здоров'я не покращився, начмед тебе огляне повторно та, за потреби, продовжить звільнення від виконання обов'язків. Загалом стаціонарне лікування в медпункті військової частини може тривати не більше 14 днів¹
5. Якщо твій стан не покращився, після лікування у в/ч або в результаті первинного огляду було виявлено потребу в додатковому обстеженні (ургентні випадки, інфекційні захворювання тощо), за рекомендацією начмеда, командир військової частини дає тобі направлення на дообстеження чи стаціонарне лікування.
6. **ВИМАГАЙ**, щоб при кожному зверненні за медичною допомогою в облікових журналах було зроблено відповідні записи². Це важливо для встановлення зв'язку твоєї травми чи захворювання з військовою службою. Цю обставину буде вказано у висновку ВЛК. Також, такі записи будуть важливими у випадку, якщо твій командир від-

---

1. Статут внутрішньої служби ЗСУ, ст. 259

2. Статуту внутрішньої служби ЗСУ, ст.254-256

мовлятиметься направити тебе до закладу охорони здоров'я на лікування, операцію чи ВЛК.

ЗВЕРНИ УВАГУ!

Рекомендації начмеда щодо звільнення від виконання обов'язків підлягають виконанню командуванням!³

Відмова направити в заклад охорони здоров'я

Потребу в лікуванні (амбулаторному, стаціонарному) визначає лікар на підставі медичного огляду та проведених досліджень. Відповідно першим твоїм кроком має стати звернення до начальника медичного пункту (служби). Якщо ти потребуєш стаціонарного лікування і тобі відмовили в направленні до закладу охорони здоров'я, твої дії мають бути наступні:

- Напиши рапорт на ім'я безпосереднього командира, де чітко опиши суть питання та обставини. Зразок такого рапорту дивись у Додатку 1.
- Принеси рапорт до стройової частини особисто, зроби його копію та попроси особу, яка приймає рапорти, поставити підпис, дату та печатку в/ч на твоїй копії. Свою копію рапорту збережи.
- У випадку ігнорування або відмови подай скаргу на гарячу лінію 0 800 500 442 або у Військову службу правопорядку Збройних Сил України.

Список документів для закладу охорони здоров'я

Після отримання направлення на проходження лікування чи обстеження у військовому закладі охорони здоров'я тобі необхідно прибути до його приймального відділення. Тобі знадобляться наступні документи:

- направлення, підписане командуванням в/ч;
- медичну книжку;

3. Статут внутрішньої служби ЗСУ, ст. 257

- довідку про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва) або Акт про нещасний випадок (у разі одержання травми);
- військовий квиток (посвідчення офіцера);
- атестат на продовольче забезпечення;

Для проходження лікування в цивільному закладі охорони здоров'я достатньо лише направлення з підписом командира військової частини. Інші документи мати не обов'язково.

Якщо на момент убування до закладу охорони здоров'я в тебе немає довідки про обставини травми, то військова частина повинна надіслати її на адресу лікувального закладу (в розділі довідника «Лікування» є окремий пункт, як отримати цю довідку і що робити, якщо її не видають).

ПОРАНЕННЯ

■ Першочергові дії після поранення

Якщо ти отримав(-ла) поранення в районі ведення бойових дій, то з поля бою тебе евакуюють побратими або медики. Як правило, евакуація здійснюється до визначеного місця надання першої медичної допомоги: до медичної роти, стабілізаційного пункту або найближчого лікувального закладу.

Під час надання домедичної допомоги в тебе вилучають засоби захисту (каска, бронезилет тощо), зброю та БК. Це матеріальні цінності, які знаходяться на обліку твоєї військової частини, за них відповідають служби забезпечення. Коли після проходження лікування ти повернешся до військової частини, тобі все повернуть.

З етапу надання домедичної допомоги після евакуації з поля бою в тебе має бути тільки один документ – Первинна медична карта (Форма 100). Збережи цей документ

■ Первинна медична карта (форма 100)

Первинна медична карта (форма 100⁴) – це документ, який заповнює медик після надання першої домедичної (екстреної медичної) допомоги, і який повинен бути з тобою на усіх етапах лікування. З прикладом первинної медичної карти (форми 100) встановленого зразка можна ознайомитися в Додатку 2.

У первинної медичної карти (форми 100) має бути вказано особисті дані бійця; найменування підрозділу, до якого той належить; вид поранення; факт, що поранення отримане під час бойових дій; час надходження до стабілізаційного пункту; яку допомогу було вже надано на етапі евакуації тощо. За можливості, перевір правильність написання прізвища, імені та по батькові, а також номер військової частини.

---

4. Використання первинної медичної карти (Форми 100) визначено додатком 4 наказу Генерального штабу ЗСУ від 09.07.2018 №258 «Про затвердження Керівництва з медичної евакуації в Збройних Силах України»

Первинна медична карта тобі може знадобитись у 2 випадках:

- Для проведення службового розслідування за фактом поранення і подальшого отримання довідки про обставини поранення. Довідка про обставини поранення необхідна для проходження ВЛК, МСЕК, для отримання виплати додаткової винагороди в розмірі до 100 000 грн, а також вона впливає на розмір виплати одноразової грошової допомоги в разі встановлення інвалідності або часткової втрати працездатності.
- У разі, якщо у військовій частині не знали про твоє лікування і помилково записали тобі самовільне залишення частини (СЗЧ), первинна медична карта (форма 100) та інші медичні документи (виписний епікриз), які нададуть в закладі охорони здоров'я, сприятимуть проясненню ситуації.

ВЗАЄМОДІЯ З ВІЙСЬКОВОЮ ЧАСТИНОЮ ПІД ЧАС ЛІКУВАННЯ

Після потрапляння до медичного закладу ти залишаєшся військово-вслужбовцем і повинен підтримувати контакт зі своєю військовою частиною. Контролюй чотири питання:

1. Постійної обізнаності командира щодо перебігу твого лікування, місцезнаходження, дати госпіталізації та дати можливої виписки.
2. Отримання довідки про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва).
3. Списання майна. Якщо було пошкоджено чи втрачено майно (яке ти отримав у військовій частині і яке підлягає списанню), повідом про це свого безпосереднього командира та узгодь свої дії.
4. Виплати. Контролюй виплату додаткової винагороди. Детальніше про це дізнайся у розділі «Виплати».

ЛІКУВАННЯ

■ Першочергові дії в закладі охорони здоров'я

Після потрапляння до закладу охорони здоров'я багато військовослужбовців забувають чи не знають, що необхідно доповідати командуванню про своє місце перебування та лікування. Адже ти залишаєшся військовослужбовцем навіть на лікуванні, відтак твої командири мають знати, де ти знаходишся і як проходить твоє лікування. Відсутність комунікації з військовою частиною може призвести до того, що військовослужбовця буде визнано таким, який самовільно залишив частину. Тож після потрапляння до закладу охорони здоров'я потрібно зробити наступне:

1. Передай лікарю направлення на лікування та чекай на оформлення. Якщо ти потрапив(-ла) до закладу охорони здоров'я після евакуації, передай лікарю первинну медичну карту (форму 100).
2. Поінформуй командира про своє місцезнаходження, дату госпіталізації та відділення, в якому перебуваєш. Відразу зроби запит на отримання довідки про обставини травми. Уточни, чи було розпочате службове розслідування.

- * Начальник закладу охорони здоров'я повинен повідомляти командира в/ч про прибуття та стан військовослужбовця, а за 5 днів до виписки – про завершення лікування. Однак через велике навантаження часто цього не відбувається, тому сам телефонуй своєму командиру.

У військовому госпіталі тебе поставлять на продовольче забезпечення закладу. Для цього в тебе має бути продовольчий атестат від військової частини. Якщо в тебе є продовольчий атестат, передай лікуючому лікарю закладу охорони здоров'я. Якщо немає - зауваж, що законодавством не передбачено обов'язкове надавання до закладу охорони здоров'я в системі Міноборони України продовольчого атестату під час дії воєнного стану. У цивільних закладах охорони здоров'я продовольчий атестат взагалі не потрібен.

На період лікування в закладі охорони здоров'я ти підпорядковуєшся його начальнику. Тобто переміщення за межі закладу можливе виключно з дозволу лікуючого лікаря, начальника госпіталю чи директора лікарні.

Лікування у цивільному, державному чи комунальному закладі охорони здоров'я

Так, ти маєш право звернутись до державних або комунальних закладів охорони здоров'я та лікуватись за рахунок держави, але виключно:

- якщо за місцем проходження військової служби, навчальних і спеціальних зборів відсутні військово-медичні заклади охорони здоров'я, відповідні спеціалізовані відділення, спеціальне медичне обладнання; тоді ти потребуватимеш направлення від начальника медичної служби з підписом командира військової частини, як було зазначено вище.
- в екстрених випадках (зокрема, через виклик бригади екстреної (швидкої) медичної допомоги за номером «103»⁵).

Якщо звернення до закладу охорони здоров'я відбулось в екстреному випадку, твої дії наступні:

1. Проінформуй працівників закладу, що ти проходиш військову службу.
2. Зроби доповідь своєму безпосередньому командиру⁶.
3. У разі неможливості повідомити командування, звернись до найближчого ТЦК та СП та зроби там відмітку. Також можна звернутися до Військової служби правопорядку ЗСУ (ВСП ЗСУ), щоб повідомити про ситуацію. ВСП ЗСУ передасть цю інформацію до твоєї військової частини. За можливості, з собою слід мати відповідні медичні документи.

Лікування в приватному закладі охорони здоров'я

Так, ти маєш право пройти лікування в приватному закладі охорони здоров'я за погодження командира військової частини та за умови, що послуги приватних медичних закладів будуть надані безоплатно (оплачені самим закладом охорони здоров'я або в рамках Програми медичних гарантій НСЗУ – це варто уточнювати безпосередньо в закладі охорони здоров'я) або оплачені тобою особисто.

-
5. Пункт 4 частини 1 статті 11 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей»
  6. ст.12 Статуту внутрішньої служби ЗСУ

Твої дії:

1. Отримай від приватного закладу гарантійний лист – зобов'язання про безкоштовне надання послуг з підтвердженням, що під час лікування заклад буде розміщувати тебе, забезпечувати харчування та санітарно-гігієнічні потреби. Зразок гарантійного листа дивись у Додатку 6.
2. Напиши рапорт на командира в/ч, де чітко опиши суть питання та обставини. Зразок такого рапорту можна знайти в Додатку 1. До рапорту додай гарантійний лист від приватного закладу охорони здоров'я. Якщо оплачуєш послуги самостійно, доклади особисте зобов'язання оплатити послуги приватного закладу. Отримай на рапорті погодження від начальника медичної служби військової частини.
3. Отримай направлення на стаціонарне лікування до приватного закладу за підписом командира в/ч.

■ Лікування вдома

Так, ти маєш право лікуватись вдома, але виключно, якщо ти офіцер та/або проходиш службу за контрактом, на таке лікування є висновок лікаря⁷ та його погоджено безпосереднім командиром⁸.

Твої дії у такому разі:

1. Напиши рапорт на ім'я безпосереднього командира в/ч з проханням клопотати перед вищим командуванням про звільнення тебе від виконання обов'язків на підставі довідки лікаря, додай підстави для домашнього лікування (рішення лікаря) з посиланням на Статут внутрішньої служби ЗСУ (Додаток 1).
2. Безпосередній командир пише у твоєму рапорті клопотання за підпорядкованістю до командира військової частини про задоволення прохання зазначеного тобою в рапорті.
3. Отримай рішення про лікування вдома від командира військової частини

---

7. ч.5 ст.256 Статуту внутрішньої служби ЗСУ

8. ст.12 Статуту внутрішньої служби ЗСУ

■ Чи можу я лікуватись за кордоном?

Так, відповідно до чинного законодавства ти можеш пройти лікування чи реабілітацію за кордоном⁹¹⁰¹¹. Порядок дій для оформлення лікування за кордоном наступний:

1. Потрібно проконсультуватись зі своїм лікуючим лікарем. Саме він визначає потребу в лікуванні за кордоном відповідно до критеріїв, визначених у наказі Міністерства охорони здоров'я України №574 від 05.04.2022 року.
2. Лікарня, у якій ти перебуваєш на лікуванні та/або реабілітації, готує такі документи:
  - згода захисника України або його законного представника на лікування за кордоном з наданням однозначної згоди на обробку персональних даних, що стосуються медичної інформації (Додаток 7);
  - згода на обробку та передачу персональних даних закладам охорони здоров'я іноземних держав відповідно до законодавства у довільній формі (Додаток 8);
  - виписка з медичної карти амбулаторного (стаціонарного) хворого за формою, затвердженою МОЗ;
  - висновок про необхідність направлення на лікування за кордон згідно (Додаток 9).
3. Лікарня надсилає підписані документи до державного органу, що входить до складу сектору безпеки і оборони, в якому проходить службу захисник України (КМС, ДПС, СБУ, ДСНС, Нацгвардія тощо).
4. Державний орган, що входить до складу сектору безпеки і оборони, наприклад, командування Медичних сил ЗСУ, розглядає пакет документів та направляє до Міністерства охорони здоров'я України.
5. Міністерство охорони здоров'я України формує запит до країн ЄС щодо лікування, обговорює умови транспортування. Після під-

9. Постанова Кабінету міністрів №411 від 05.04.2022

10. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №574 від 05.04.2022

11. Постанова Кабінету міністрів України № 361 від 21 квітня 2023 «Про внесення змін до Порядку направлення осіб із складових сил оборони та сил безпеки, постраждалих у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, на лікування за кордон»

Рекомендована література

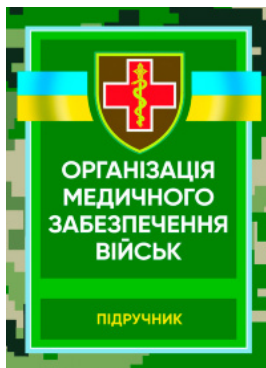
Наказ МОУ № 402 —
Положення про
військово-лікарську
експертизу в ЗСУ
(зміни від 14.08.25 №
543)

Тактична медицина.
Навчальний посібник

Фахова підготовка
санітарного
інструктора роти
(батареї). Стандарт
підготовки

Організація медичного
забезпечення військ:
підручник

Військові медики на
полі бою

Перша екстрена і
тактична медична
допомога на
догоспітальному етапі

Перейти до категорії
Військова медицина

MEDLIT
медична література

КУПИТИ